

## Social- och hälsovårdsutskottet

### Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2018

#### Till finansutskottet

#### INLEDNING

##### *Remiss*

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2018 (RP 106/2017 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 26.10.2017.

##### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- budgetråd Outi Luoma-aho, finansministeriet
- budgetråd Jouko Narikka, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Noora Heinonen, finansministeriet
- projektchef Tomi Hytönen, finansministeriet
- ekonomidirektör Mikko Staff, social- och hälsovårdsministeriet
- direktör Minna Saario, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Anne Kumpula, social- och hälsovårdsministeriet
- projektchef Hanne Kalmari, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Satu Karppanen, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Saara Leppinen, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Minna Liuttu, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Jaakko Yrjö-Koskinen, social- och hälsovårdsministeriet
- industriråd Antti Valle, arbets- och näringsministeriet
- stabsdirektör Kai Ollikainen, Folkpensionsanstalten
- forskarprofessor Ilmo Keskimäki, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- forskarprofessor Pasi Moisio, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- chefsöverläkare Markku Mäkijärvi, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- barnombudsman Tuomas Kurttila, Barnombudsmannens byrå
- direktör Tarja Kauppila, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ISO
- specialsakkunnig Tero Tyni, Finlands Kommunförbund
- programdirektör Olli Alanen, Centralförbundet för Barnskydd
- chefsekonom Jussi Ahokas, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- utvecklingsdirektör Jussi Salo, Finlands primärskötarförbund SuPer rf
- arbetskraftspolitisk sakkunnig Mervi Flinkman, Tehy ry.

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Arbetshälsoinstitutet
- Hoitotyön Tutkimussäätiö
- Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf
- Pensionstagarnas Centralförbund PCF rf
- Förbundet för mödra- och skyddshem
- Suomen Geronomiliitto ry.

### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

#### *Allmänt*

Social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel slutar på cirka 15 miljarder euro. Det är ungefär 361 miljoner euro mer än i budgeten för i år. Anslagsbehovet ökas bland annat på grund av effekterna av konkurrenskraftsavtalet, överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget, pilotprojekten angående valfrihet samt andra reformer och förändringar i de uppskattade behoven. Utgifterna för arbetslöshetsersättningar förväntas minska med 168 miljoner euro och stanna på 2,7 miljarder euro. För att höja sysselsättningen och förkorta arbetslöshetsperiodernas längd införs en aktiveringsmodell som uppmuntrar till att ta emot arbete och sysselsättningsfrämjande tjänster också under en kort tid. Kortvariga studier ska tillåtas utan att arbetslöshetsförmånerna går förlorade.

Åren 2017—2019 indexjusteras inte förmåner som är bundna till folkpensions- och konsumentprisindex. Inbesparingen gäller alla förmåner eller bestämningsgrunder som är bundna till folkpensionsindex. Garantipensionen höjs med 15 euro, för vilket det reserveras 18 miljoner euro. Också vårdbidraget för pensionstagare och de lägsta dagpenningarna samt moderskapsunderstödet och barnbidragets ensamförsörjartillägg höjs. Det är positivt att anslagen höjs för bland annat ökat antal platser på skyddshem (4 miljoner euro), för vården av drogmisbrukande mödrar (3 miljoner euro) och för att utveckla vården i livets slutskede (1 miljon euro).

Årsbidraget i kommunekonomin stärktes förra året, vilket bland annat berodde på kommunernas egna anpassningsåtgärder och på att reserveringarna för semesterlön sänktes till följd av konkurrenskraftsavtalet. Prognoserna för kommunernas samfundsskatt har höjts till följd av den överraskande gynnsamma ekonomiska utvecklingen. Kommunernas inkomstutveckling bromsas dock upp av nedskärningarna i statsandelarna och den försvagade skattebasen till följd av konkurrenskraftsavtalet.

#### *Spetsprojekt*

Genomförandet av det strategiska målet välfärd och hälsa i regeringen Sipiläs program stöds med fem spetsprojekt 2016—2018. För genomförandet av dessa spetsprojekt anvisas sammanlagt 130 miljoner euro, varav 50,5 miljoner euro 2018. Inom ramen för spetsprojekten vill regeringen förvaltningsövergripande främja befolkningens hälsa och satsa mer på tidigt stöd och samtidigt minska skillnaderna i hälsa och välfärd mellan befolkningsgrupperna. När fokus koncentreras på

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd

förebyggande och hälsofrämjande insatser kan kostnadsökningen inom social- och hälsovården dämpas.

Ett program för översyn av barn- och familjetjänsterna (LAPE) ingår i spetsprojektet hälsa och välfärd. Det sammanlagda anslaget för LAPE för åren 2016—2018 är 37,5 miljoner euro, varav andelen för 2018 är 16 miljoner euro. Programmet tar sikte på att insatserna mer ska ta hänsyn till barnen och familjerna, vara preventiva och ge resultat. LAPE täcker alla tjänster för barn och unga inom olika förvaltningsområden. Social- och hälsovårdsutskottet ser det som angeläget att reformprogrammet har som mål att stärka välfärden för barn, unga och familjer och att åtgärda ojämlikheten. Programmet ska också inom beslutsprocesserna och tjänsterna stärka en verksamhetskultur som grundar sig på barnens rättigheter och på kunskap. Utskottet välkomnar att reformprogrammet flyttar fokus till tjänster som är gemensamma för flera förvaltningsområden samt till tidigt stöd och tidig vård, så att resurserna utnyttjas bättre och varje barn och barnfamilj får det stöd och den hjälp de behöver i tid.

Anslagen för spetsprojektet för att utveckla hemvården för äldre och förbättra närståendevården uppgår under regeringsperioden till 27 miljoner euro, varav 9 miljoner anvisas för 2018. Spetsprojektet ska genomföra konkreta åtgärder som syftar till att förnya såväl verksamhetsstrukturerna som innehållet i tjänsterna. Ute i landskapen pågår projekt för att utveckla hemvården, klient- och servicestyrningen, närstående- och familjevården samt koncept som för samman boendet med olika tjänster. Utskottet ser det som angeläget att spetsprojektet samlar erfarenheter från dessa försök och projekt.

Spetsprojektet för hälsofrämjande får 3 miljoner euro nästa år. Syftet är att uppmuntra till en hälsosam livsstil och få människor i alla åldrar att röra på sig. Ett annat syfte är att stötta människor att själva ta ansvar för sin hälsa. Projektet utgör enligt utskottets mening en betydande insats för att minska skillnaderna i hälsa bland befolkningen och för att bevara människors funktions- och arbetsförmåga.

Det är viktigt att spetsprojekten sprider god praxis i hela landet och att utvecklingsarbetet är nära kopplat till den övergripande beredningen av social- och hälsovårdens strukturer, så att projekten genererar modeller som genom den beredning som sker i regionerna skapar hållbart effektivare tjänster och minskad ojämlikhet.

Utskottet konstaterade i sitt utlåtande om årets budget (ShUU 7/2016 rd), att i dagsläget med tuffa neddragningar i statsfinanserna måste de ekonomiska satsningarna, hela 130 miljoner euro, på spetsprojekten inom social- och hälsovården anses vara betydande. Utskottet fäste i det utlåtandet därför uppmärksamhet vid att effekterna av projekten bör följas och utvärderas. Utskottet menar fortsättningsvis att spetsprojektens effekter måste följas och utvärderas. För det ändamålet bör det fastställas tydliga bedömningskriterier.

I budgetpropositionen för 2018 finns det utöver spetsprojekten ett flertal andra åtgärder som påverkar barnen och barnfamiljerna, de äldre och andra befolkningsgrupper. Enligt propositionen ska bland annat avgifterna inom småbarnspedagogiken sänkas, barnbidragets ensamförsörjartillägg samt moderskaps-, faderskaps- och föräldradagpenningarna höjas och närståendevården och familjevården utvecklas. I det nyss nämnda utlåtandet ansåg utskottet att konsekvenserna av

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd

de i budgeten avsedda kvalitetsrekommendationerna för äldreservicen måste bedömas noga. För att underlätta bedömningen och uppföljningen av hur budgetens åtgärder påverkar olika befolkningsgrupper, understryker utskottet att det i fortsättningen finns anledning att i samband med budgetbehandlingen också göra en samlad bedömning av de olika åtgärdernas sammanlagda konsekvenser.

### *Tillväxtstrategi och forskningsanslag för hälsovården*

Som ett led i den nationella forsknings- och innovationsstrategin har regeringen i syfte att påskynda tillväxten inom hälso- och sjukvårdsbranscherna beslutat anvisa sammanlagt 17 miljoner euro för segmentet individanpassad medicin åren 2017—2020. Dessutom finansierar flera ministerier inrättandet av ett neurocentrum genom att stödja ett försök som pågår i 1,5 år (1,8 miljoner euro). Genomcentrum, cancercentrum och neurocentrum samt en harmonisering av biobankerna har en viktig roll i omformningen av servicesystemet och för samarbetet med näringslivet. Regeringen har dessutom beslutat anvisa 1,8 miljoner euro för sekundär användning av social- och hälsovårdsuppgifter 2018.

Utskottet välkomnar åtgärder som effektivt utnyttjar social- och hälsovårdssektorns datalager och registeruppgifter för forskning, utveckling och innovationer samt för planering, ledning, styrning och tillsyn. De nya tjänsterna och handlingsmodellerna möjliggör enligt uppgift snabba och flexibla effektivitetsanalyser av exempelvis läkemedel, produkter och metoder. Utskottet konstaterar att det också i fortsättningen behövs avsevärda satsningar på bland annat klinisk forskning på universitetsnivå för att lösa folkhälsoproblem och främja hälsan och välfärden. I budgetpropositionen uppgår den statliga ersättningen till hälso- och sjukvårdsenheter för forskning till 15 miljoner euro. Det är till följd av bortfallet av ett tillägg av engångsnatur 5 miljoner euro mindre än i år (mom. 33.60.32). Enligt utredning till utskottet har den anspråkslösa statliga forskningsfinansieringen och den sjunkande trenden för anslagen lett till att sjukvårdsdistrikten sedan flera år i ökande grad tvingats satsa mer pengar på klinisk forskning och utveckling för att säkra de grundläggande förutsättningarna för en högklassig forskning. Det här finansiella ansvaret har genom faktureringen för tjänsterna delvis drabbat också dem som anlitar sjukvårdsdistriktens tjänster.

Utskottet konstaterade redan i utlåtandet om årets budgetproposition att specialstatsandelen till enheter inom hälso- och sjukvård för hälsovetenskaplig forskning på universitetsnivå har minskat avsevärt under de senaste tio åren. Också finansutskottet har i sina betänkanden fäst allvarlig uppmärksamhet vid det minskande anslaget och dess risker för forskningen (FiUB 16/2015 rd och FiUB 35/2016 rd).

Tillräckliga forskningsanslag är av yttersta vikt för en högklassig och effektiv vård och för utvecklingen av servicesystemet samt stödandet av det samhälleliga beslutsfattandet. Utskottet upprepar sin uppfattning att hälsotekniken stigit fram som Finlands största högteknikområde inom exporten i hög grad tack vare universitetsforskningen, och att denna positiva utveckling äventyras med nuvarande anslagsnivå.

Utskottet noterar också att anslagen för statens forskningsinstitut, särskilt Institutet för hälsa och välfärd, minskar, vilket gör det svårare att stödja den nationella styrningen av social- och hälsovårdspolitiken och vårdreformen. De minskande forskningsanslagen och inbesparingarna vid

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd

sektorsforskningsinstituterna har i praktiken ökat kommunernas behov av att finansiera forskning som anknyter till utvecklingen av verksamheten. Social- och hälsovårdsutskottet ser det som viktigt att forskningen inom social- och hälso- och sjukvården inklusive vårdarbetet tillförsäkras tillräckliga anslag och att resurserna för forskning och utveckling inom socialväsendet tryggas på lång sikt.

*Social- och hälsovårdsutskottet föreslår därför att finansutskottet ökar anslaget under moment 33.60.32 med 5 miljoner euro.*

### **IKT**

En del av anslagen för verkställandet av vårdreformen anvisas för de IKT-ändringar som reformen kräver (totalt 130 miljoner euro för 2018). Enligt uppgift till utskottet koncentreras IKT-anslagen för vårdreformen till ett moment under finansministeriets huvudtitel (28.75.05). Anslaget är avsett för utvecklandet av IKT i landskapen och inom social- och hälsovården, beredningen av en IKT-servicecentral och av landskapens dataadministration, regionala stödåtgärder och gemensamma investeringar. Avsikten är att dispositionsplanen ska beredas i samråd mellan finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet.

Utskottet understryker att IKT och digitalisering spelar en stor roll för att förbättra kvaliteten, samordna servicen och utveckla kostnadseffektiviteten inom social- och hälsovården. Målen för kostnadskontrollen och reformeringen av tjänsterna i anslutning till vårdreformen kan inte nås utan att social- och hälsovårdens nuvarande IKT- och informationshanteringslösningar effektiviseras och utvecklas som ett väsentligt led i utvecklingen av social- och hälsovårdens substansverksamhet.

Vid genomförandet gäller det att säkerställa inte bara social- och hälsotjänsterna utan också att den till tjänsterna anknyttande informationsbehandlingen är kontinuerlig, störningsfri och datasäker. Samtidigt är det nödvändigt att utveckla IKT-tjänster som stödjer de nya verksamhetsmodellerna. Enligt utredning till utskottet kräver det stora förändringar i social- och hälsovårdens datasystem. I fråga om kontinuiteten i tjänsterna krävs det bland annat ändringar i de nuvarande kund- och patientregistren, nya landskapsregister och ändringar i de nationella social- och hälsovårdssystemen (särskilt Kanta-tjänsterna). Till stöd för utvecklingen av själva tjänsterna krävs att de nya funktioner som förutsätts i lagstiftningen om vårdreformen och valfriheten implementeras i datasystemen. De krav som ställs på den nationella och regionala styrningen och kunskapsbaserade ledningen förutsätter dessutom investeringar i datalager och dataanalys på nationell nivå och i landskapen.

Utskottet ser det som nödvändigt att det i dispositionsplanen för IKT-finansieringen under moment 28.70.05 anvisas tillräckliga medel för att social- och hälsotjänsterna så som ovan beskrivits ska kunna genomföras störningsfritt och tjänsterna utvecklas så att de fungerar väl. För att målen med vårdreformen ska nås måste utvecklingen av IKT ske som ett led i utvecklingen av social- och hälsotjänsterna.

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd

### FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottet anför

*att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.*

Helsingfors 20.10.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd  
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna  
medlem Arja Juvonen saf  
medlem Niilo Keränen cent  
medlem Anneli Kiljunen sd  
medlem Sanna Lauslahti saml  
medlem Anne Louhelainen blåa  
medlem Ulla Parviainen cent  
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst  
medlem Pekka Puska cent  
medlem Sari Raassina saml  
medlem Veronica Rehn-Kivi sv  
medlem Vesa-Matti Saarakkala blåa  
medlem Kristiina Salonen sd  
medlem Sari Sarkomaa saml  
medlem Martti Talja cent  
ersättare Satu Taavitsainen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Päivi Salo  
utskottsråd Harri Sintonen.

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 1 /sd

### AVVIKANDE MENING 1

#### Motivering

Social- och hälsovårdsutskottet lyfter i sitt utlåtande förtjänstfullt fram bland annat hur viktiga IKT- och dataförvaltningslösningarna är för att målen med vårdreformen ska nås. Likaså framhålls vikten av att de utvecklas som ett led i utvecklingen av social- och hälsovårdens substansverksamhet. Likaså framhålls tillväxtstrategin för hälso- och sjukvården och utsikterna för hälsovetenskapen samt vikten av forskningsfinansiering. I fråga om tjänsterna noteras enstaka positiva anslagsökningar bland annat i fråga om tjänster för mödrar med missbruksproblem och antalet platser på skyddshem. På dessa punkter omfattar vi utlåtandet. Vi lämnar likväl en avvikande mening, eftersom vi inte kan acceptera regeringens nedskärningar i den grundläggande tryggheten och basservicen. Nedskärningarna slår direkt mot dem med allra lägst inkomster och mot dem med det största behovet av tjänster. Det är ett faktum att ojämlikheten har ökat under den här regeringsperioden. Det skulle inte behöva vara så, men det är en fråga om politiska värderingar. Genom mer rättvisa lösningar kunde nyttan av den ekonomiska tillväxten utsträckas till alla finländare — tillväxten hör till alla.

#### *Indexfrysningen inom grundtryggheten måste hävas*

Regeringen tänker med avsteg från den permanenta lagstiftningen frysa folkpensionsindex vid 2017 års nivå. Redan tidigare lät regeringen exceptionellt nog nivån för förmånerna sjunka efter att indextalet sjönk 2016. För innevarande år skar regeringen ner förmåner bundna till folkpensionsindex med 0,85 procent. Regeringen har dessutom upphävt barnbidragets indexkoppling och sänkt barnbidraget med 0,91 procent. Nu tänker alltså regeringen frysa index vid den sänkta nivån för innevarande år. Det betyder en nedskärning av förmånerna med cirka 0,9 procent. Ändringen av indexjusteringarna avses bli bestående och ska inte kompenseras i samband med kommande indexjusteringar av pensionerna. Förmånerna kommer alltså i fortsättningen att vara lägre än tidigare.

Nedskärningarna gäller de minsta primära förmånerna. Nästa år minskar exempelvis de statligt finansierade folkpensionsutgifterna med 19,8 miljoner euro, garantipensionsutgifterna med 1,7 miljoner euro, Folkpensionsanstaltens familjepensioner och barnförhöjningar med 0,3 miljoner euro, utgifterna för pensionsstöd med 0,2 miljoner euro och handikappförmånerna med 5,2 miljoner euro.

Indexnedskärningarna kumuleras dels genom de olika förmånerna, dels tidsmässigt. Det blir ofta så att de olika ändringarna drabbar samma personer och hushåll och i synnerhet dem som länge åtnjuter vissa förmåner. Dessutom kan effekterna kumuleras beroende på livssituationen. För den som får flera olika förmåner ger också en enskild nedskärning kumulativa effekter, eftersom en indexsänkning samtidigt drabbar flera av de förmåner som personen får. De sakkunniga utskottet hört har gång på gång fäst uppmärksamheten vid att nedskärningarna hopar sig hos vissa. Likaså har de påpekat bristen på konsekvensbedömningar. Enligt Institutet för hälsa och välfärd är grundtryggheten alltför anspråkslös i förhållande till vad som kan anses vara en skälig minimiförbrukning och i förhållande till utkomststödet. Institutet påpekar att nivån på grundtryggheten

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 1 /sd

hade bedömts vara låg redan före de indexfrysningar om vilka det avtalades i en bilaga till regeringsprogrammet. Trots det har regeringen genomfört nedskärningar som ökar fattigdomen. I synnerhet har antalet låginkomsttagare ökat bland dem som är över 64 år.

Vi kan inte acceptera regeringens ständiga nedskärningar i grundtryggheten. De drabbar upprepat samma människor och driver in dem i fattigdom och i rollen som mottagare av utkomststöd.

### *Pensionstagarnas ställning måste förbättras*

Pensionstagarnas försörjning varierar mycket beroende på livssituation. För många pensionärer räcker garantipensionen, folkpensionen eller en liten arbetspension inte till för att trygga försörjningen. För att klara vardagen behöver de dessutom exempelvis bostadsbidrag eller rentav utkomststöd. Låga inkomster är ett problem trots att pensionsutvecklingen i genomsnitt varit positiv under de senaste tjugo åren. Särskilt de pensioner som i dag börjar lyftas håller en god nivå. Medelvärdena säger dock inte hela sanningen om enskilda människors situation.

De mest utsatta pensionstagarnas ekonomiska ställning har redan tidigare försämrats fullständigt oskäligt genom bland annat frysningarna av och nedskärningarna i folkpensionsindex, de stora höjningarna av serviceavgifterna, nedskärningarna i sjukförsäkringsersättningarna, höjningen av energiskatterna och höjningen av självriskan för reseersättningarna från FPA. Regeringen har motverkat försvagningarna genom en höjning av garantipensionen med 23 euro 2016 och med 15 euro 2018. Höjningarna är visserligen viktiga, men i kombination med indexfrysningen och andra åtgärder höjer de garantipensionernas köpkraft med endast 10 euro år 2019. Antalet som får garantipension är 100 000. Av dem får cirka 40 000 ålderspension. Antalet pensionärer med låga inkomster är dock mångdubbelt större. År 2016 var medianpensionen per månad 1 405 euro. Av pensionstagarna fick 54,9 procent, det vill säga nästan 800 000 personer, en pensionsinkomst på mindre än 1 499 euro i månaden. Av alla som fick egen pension stannade 22,3 procent på en månadspension under tusen euro.

Jämfört med ett läge där indexjusteringar hade gjorts korrekt har köpkraften minskat särskilt för dem som får folkpension. Effekten slår också mot pensionsinkomstavrdraget, som är bundet till det fulla beloppet för folkpension. Till exempel får den som har en månatlig arbetspension på 250 euro och en folkpension på 537 euro nästa år 180 euro mindre i pension än om indexjusteringarna hade gjorts som normalt under innevarande regeringsperiod. Det ser ut som om regeringens politik lett till att de som får en liten arbetspension allt oftare måste ty sig till garantipension.

I stället för att det görs små lappningar har vi avkrävt regeringen ett åtgärdsprogram där låginkomstpensionärernas ställning granskas samlat och där det läggs fram genuint verksamma åtgärder för att förbättra situationen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid ställningen för äldre kvinnor och dem som får låg arbetspension.

### *Ersättningsnivån för diabetesläkemedel måste återställas*

I slutet av 2016 ändrade regeringen statsrådets förordning om sjukdomar som på medicinska grunder bedöms som svåra och långvariga (25/2013). Med stöd av ändringen sänkte regeringen ersättningen för andra diabetesläkemedel än insulin. Dessa läkemedel ersattes tidigare till 100

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 1 /sd

procent (högre specialersättning), men efter ändringen endast till 65 procent (lägre specialersättning).

Regeringens beslut berör cirka 300 000 människor med typ 2-diabetes och höjde många patienters avgiftsandel med hundratals euro. I praktiken har beslutet drabbat de äldre, särskilt de mindre bemedlade med multipla sjukdomar. Redan nu koncentreras följsjukdomarna av diabetes till de lägsta inkomstklasserna och nedskärningen kommer att öka de socioekonomiska skillnaderna i hälsa ytterligare. Behovet av den specialiserade vårdens tjänster kommer att öka, och till och med amputationerna blir fler på grund av ändringen. Medan behandlingen av enbart diabetes kostar cirka 1 300 euro per person och år, uppgår kostnaderna för följsjukdomar till cirka 5 700 euro. Målet måste vara att förebygga de följsjukdomar som går att undvika. Allt annat blir betydligt dyrare för både individen och samhället.

Att öka klienternas avgiftsandel är inte en hållbar politik med hänsyn till att regeringen också på andra sätt har försvagat de grundläggande förmånerna och försörjningsmöjligheterna för dem med de lägsta inkomsterna. I stället för att sänka ersättningen för diabetesläkemedel vore det rättvisare att se över ersättningarna för läkemedelsbehandling vid alla sjukdomar på en gång och utifrån likvärdiga kriterier. Vi har därför föreslagit att de diabetesläkemedel som sänkts till ersättningsklassen 65 procent i fortsättningen ersätts till 100 procent. Eventuella framtida ändringar av ersättningarna måste göras på lika grunder.

### *Det är inte rätt att skära i äldreomsorgen*

Regeringen har skurit ned i äldreomsorgen genom att försvaga skyldigheterna i äldreomsorgslagen. Den breda sakkunskap inom äldreomsorg som kommunerna behöver har försvagats och de äldres rätt till en ansvarig arbetstagare har slopats i lagen. Nu fortsätter regeringen minskningen av statsandelarna för äldreomsorg genom att luckra upp de i juni 2017 uppdaterade kvalitetsrekommendationer som är avsedda att garantera god ålderdom och bättre äldreomsorg. Kommunernas utgifter beräknas minska med 16,5 miljoner euro 2018 och med 33,5 miljoner euro 2019. I statsandelen för basservice görs på motsvarande sätt en minskning på 4,2 miljoner euro 2018 och 8,5 miljoner euro 2019. I kvalitetsrekommendationerna harmoniseras bland annat personaldimensioneringen så att samma krav ställs på offentliga och privata tjänsteleverantörer, att personal som arbetar med rekreativsuppgifter och social funktionsförmåga samt omsorgsassistent, studerande och elever i läroavtal räknas in i personaldimensioneringen och att tekniska lösningar beaktas vid dimensioneringen. Dessutom försvagar regeringen tjänsterna i hemmet för äldre genom att hänvisa till de inbesparingar som närstående- och familjevården ger. Vi menar att regeringens nedskärningar är oansvariga. De innebär i praktiken att äldreomsorgen i fortsättningen ges av mindre utbildad och kompetent vårdpersonal. Det äventyrar vårdkvaliteten och klienternas säkerhet. Den beräknade sparpotentialen är inte realistisk. Att spara in på utbildad vårdpersonal blir enligt de sakkunniga som hörts i utskottet dyrt till följd av möjliga misstag och utbränd personal. När arbetsbelastningen ökar i det intensifierade serviceboendet och i hemvården ger det utslag i form av ökat antal sjukledigheter. Om de anställda inte ges realistiska möjligheter att utföra sitt jobb väl och erbjuda kvalitativ vård, förbyts de förväntade inbesparingarna i stora tilläggskostnader på grund av fler dyra ersättande behandlingar och ökad sjukfrånvaro.

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 1 /sd

Antalet äldre ökar och de lever allt längre. Det ökande antalet äldre som behöver tjänster inom såväl hemvården som det intensifierade serviceboendet kräver motsvarande ökning i personalvolymen. Enligt Institutet för hälsa och välfärd ökade antalet klienter inom hemvården med 3 000, medan antalet anställda minskade med 400 mellan 2014 och 2016 (uppföljningsvecka inom hemvården). En sådan utveckling leder oundvikligen till sämre äldreomsorg och ökad arbetsbörda för personalen. Fackförbunden kontaktas varje vecka av yrkespersoner inom hälsovården angående alltför knappa personaldimensioneringar. Budskapet är tydligt: Personaldimensioneringen inom det intensifierade serviceboendet och hemvården är ibland så knapp att det är svårt att säkerställa en god omsorg och säkerhet. Att minska på den utbildade personalen och försvaga kompetensen är inte rätt väg att möta utmaningarna inom äldreomsorgen. Det måste finnas tillräckligt med personal inom stödtjänsterna, så att den utbildade vårdpersonalen kan koncentrera sig på sin kärnuppgift, att ge klienterna högklassig vård.

För att nya tekniska lösningar och ett rehabiliterande arbetssätt ska kunna tillämpas inom äldreomsorgen krävs tillräckliga initialresurser. Enligt exempelvis Geronomiliitto befinner sig utnyttjandet av tekniska lösningar inom äldreomsorgen fortfarande i hög grad på försöksstadiet. Frågan kräver mer ytterligare utredningar såväl om de tekniska tillämpningarnas användbarhet som om de etiska aspekterna. Att säkerställa rörelseförmågan är enligt fackförbundet Super ett enkelt sätt att ge de äldre bättre möjligheter att klara sig själva. Det vore möjligt om hemvårdspersonalen vid de dagliga besöken i hemmen gavs lite extra tid för att se till att de äldre rör på sig varje dag. Regeringen bör utveckla äldreomsorgen utifrån de sakkunnigas anvisningar. Det är det enda sättet att genomföra hållbara förändringar i serviceproduktionen och nå inbesparingar på lång sikt.

Vi förutsätter att det inte görs några nedskärningar i äldreomsorgen, utan att statsandelarna i stället återförs och används för att stärka äldreomsorgstjänsterna.

### *Barnfamiljernas ställning måste tryggas*

Regeringen har äntligen gjort något för att förbättra barnfamiljernas ställning: barnbidragets ensamförsörjartillägg höjs med cirka 5 euro per månad, de lägsta dagpenningarna höjs med en knapp euro per dag, så att dagpenningen överskrider det grundläggande utkomststödet vid en skattegrad på 20 procent, och avgifterna för småbarnspedagogik sänks. Åtgärderna är viktiga och går i rätt riktning, men det bör noteras att de inte räcker till för att vända den pågående utvecklingen mot ökad ojämlikhet. Barnavdraget i beskattningen slopas och barnbidragen har redan tidigare lösgjorts från index och bidragsnivån sänkts. Regeringen har låtit förmåner som är bundna till folkpensionsindex och som påverkar många barnfamiljer sjunka (för år 2016) och aktivt sänkt dem (för år 2017) och slutligen fryst indexen på den rådande lägre nivån (för åren 2018—2019). Dessutom har rätten till småbarnspedagogik på heltid begränsats utifrån föräldrarnas arbetsmarknadsposition så att barn till arbetslösa inte har samma rätt som barn till arbetande föräldrar. Vidare har avgifterna för klubbverksamhet fördubblats och gruppstorlekarna ökats.

Regeringens nedskärningar slår särskilt mot de barnfamiljer som redan är utsatta. Den samlade effekten för en och samma familj kan vara avsevärd, särskilt om föräldrarna är arbetslösa eller är beroende av någon annan förmån. Det krävs en konsekvent politik för att fattigdomen bland barnfamiljer ska kunna minskas och de negativa följderna av fattigdomen lindras. Det behövs större satsningar på att höja den reella nivån för familjeförmånerna än regeringen har planerat. Budget-

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 1 /sd

propositionen nämner inte huruvida det i samband med budgetberedningen har gjorts en samlad bedömning av konsekvenserna för barnen. Av propositionen framgår det inte heller hur regeringen bedömt vilka konsekvenser de mot barnfamiljer riktade förändringarna har för inkomstfördelningen. Det är nödvändigt att göra en samlad bedömning av konsekvenserna för barnen för att vi ska kunna konstatera hur olika förändringar, som pekar i varierande riktning, direkt eller indirekt påverkar barnfamiljernas vardag, deras ekonomiska situation och tillgång till tjänster.

Det behövs ökad konsekvens och helhetssyn. Barnombudsmannen har föreslagit att det görs upp en nationell strategi som fokuserar på barnens rättigheter. Strategin skulle beakta alla barns situation och de rättigheter som barnen har enligt FN-konventionerna. Tillsammans med en nationell utvecklingsplan och budgetmedel skulle strategin lyfta fram barnens ställning och införliva barnperspektivet som ett väsentligt inslag i beslutsprocesserna.

### *Bättre möjligheter att kombinera studier och familj*

Regeringen har under valperioden på många sätt försvagat de studerandes ekonomiska ställning. Också den i och för sig positiva nyheten att de studerande ska omfattas av det allmänna bostadsbidraget har för vissa studerande lett till en oskäligt försämrad ekonomi. Särskilt barnfamiljer med studerande föräldrar har till följd av olika beslut fått det sämre. Det är därför bra att studie-stödet får en försörjarförhöjning för studerande som försörjer barn under 18 år, även om detta inte kompenserar för tidigare nedskärningar i förmånerna. Det stöd i form av pengar som beviljas studerande med familj minskar enligt propositionen om försörjarförhöjning (RP 139/2017 rd) till följd av nedskärningen i de högskolestuderandes studiepenning och av att studiepenningen beaktas som inkomst vid beviljande av bostadsbidrag. Grundbeloppet för de högskolestuderandes studiepenning sänks med 53—86 euro i månaden beroende på när studierna inleddes. Bostadsbidraget uppskattas å sin sida sjunka med i genomsnitt 27 euro i månaden för studerande med familj (RP 229/2016 rd och RP 231/2016 rd).

Genom nedskärningarna i studiepenningen och åtstramningen av villkoren för bostadsbidrag sjunker alltså den sammanlagda nivån på studiestödet för studerande med familj — trots försörjarförhöjningen. Det finns alltså anledning att fästa ökad uppmärksamhet vid samordningen av studier och familjeliv. Det är av stor vikt också med hänsyn till att nativiteten i Finland ligger på en rekordlåg nivå.

### *Satsa på tjänster för barnfamiljer*

Enligt socialvårdslagen, som reviderades under förra regeringsperioden, har barnfamiljer rätt att få nödvändig hemservice. Syftet med lagen var att sänka tröskeln för beviljande av socialtjänster och att säkerställa att familjerna får stöd i rätt tid. Sedan lagen trädde i kraft har den årliga statsandelen för utveckling av barnskyddet höjts med 10 miljoner euro i syfte att genomföra ändringarna i såväl barnskyddslagen som socialvårdslagen. Satsningarna har visat sig vara mycket behövliga men samtidigt otillräckliga. Kommunerna erbjuder fortfarande inte hemservice i den grad lagen förutsätter, och familjerna känner inte till att de har rätt till nödvändig hemservice även om de inte är klienter hos barnskyddet. Vi ser det som viktigt att alla familjer som behöver service omfattas av stödet. För att säkerställa att barnfamiljerna i hela landet får lågtröskelservice och stöd i rätt tid måste tillgången till hemservice förbättras genom ökade statsandelar.

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 1 /sd

Det verkar som om fokuseringen på förebyggande tjänster och välfärdsfrämjande tjänster lett till att barnskyddet fått stryka på foten. Behovet av barnskydd har likväl inte minskat. Tvärtom ökar exempelvis antalet brådskande placeringar utom hemmet i oroväckande takt. Också det så kallade korrigerande arbetet förebygger uppkomsten av problem särskilt när det gäller att bekämpa generationsöverskridande utsatthet. Vi håller med de sakkunniga som ansåg att det gäller att hålla ett särskilt öga på resultaten av och kvaliteten på barnskyddets öppna tjänster, vård utom hemmet och eftervård och att säkerställa att dessa tjänster utvecklas som ett fast element i servicesystemet.

### *Sänkningen av bostadsbidraget försvårar vardagen*

Regeringen tänker sänka nivån på det allmänna bostadsbidraget genom att förlänga frysningen av de maximala boendeutgifter som godkänns vid beviljande av bostadsbidrag. Regeringen har i budgetarna för 2016 och 2017 frusit utgifterna vid nivån för 2015. Dessutom har regeringen sänkt de maximala boendeutgifterna i kommungrupperna 3 och 4. Nästa år tänker regeringen inte bara förlänga frysningen utan också binda de maximala boendeutgifterna vid levnadskostnadsindex i stället för hyresindex. Regeringen inför dessutom maximala boendeutgifter för en del av en hyreslägenhet (bostadsbidrag för del av en bostad), vilket försvagar i synnerhet stödet till dem som bor i kompisbostäder. Genom de nämnda nedskärningarna minskar de totala utgifterna för bostadsbidrag med 28 miljoner euro. Utöver det minskar det allmänna bostadsbidraget med ytterligare 1,5 miljoner euro genom frysningen av de förmåner som är kopplade till folkpensionsindex.

Ett av de vanligaste problemen med det allmänna bostadsbidraget är att den godtagbara hyresnivån är så låg i jämförelse med hyrorna på bostadsmarknaden. Lösningen kan inte vara att försvaga bostadsbidraget och frysa de maximala boendeutgifterna, vilket betyder att allt fler får en ökande självriskandel. Vi ser det som viktigt att dämpa ökningen av boendeutgifterna, men det är fel att försöka nå det målet genom att försvaga den dagliga utkomsten för förmånstagarna.

Många bidragstagare måste dryga ut det låga bostadsbidraget med långvarigt utkomststöd. I propositionen uppskattar regeringen att över 40 procent av inbesparingarna inom bostadsbidraget omvandlas till utgifter för utkomststödet och att propositionen kommer att höja utgifterna för utkomststöd med cirka 11,6 miljoner euro 2018. Det ökar fattigdomen och är fel väg att gå med tanke på elimineringen av bidragsfällorna. Samhällspolitiskt sett vore det en mer hållbar lösning med högre primära förmåner, så att utkomststödet, som är hjälp i sista hand, som regel ska kunna tillgripas vid akuta behov av ekonomiskt stöd. Regeringens nedskärningslinje, som utan större konsekvensbedömningar riktar upprepade sänkningar av de grundläggande förmånerna mot samma människor, kan inte accepteras.

Vi vill systematiskt utveckla bostadspolitiken och boendestöden som ett element i ett hållbart samhälle. Vi föreslår att den av regeringen föreslagna inbesparingen i det allmänna bostadsbidraget återtas.

### *Situationen för de arbetslösa får inte förvärras ytterligare*

Regeringen föreslår återigen nya nedskärningar i utkomstskyddet för arbetslösa. Avsikten är att skära i utkomstskyddet genom den så kallade aktiveringsmodellen, som syftar till att aktivera när arbetslösheten blir långvarig. Utgångspunkten, det vill säga att stödja en aktiv inställning i stället

**Utlåtande ShUU 9/2017 rd**  
**Avvikande mening 1 /sd**

för att lämna den arbetslöse åt sitt öde, är i och för sig förnuftig. Regeringens verktygslåda är dock bristfällig.

Om den arbetslöse inte får jobb och inte har tillgång till aktiveringsåtgärder kan hen i praktiken inte undvika den nedskärning på 4,65 procent som ingår i aktiveringsmodellen. Därigenom hotar modellen att innebära en nedskärning av utkomstskyddet för arbetslösa, vilket vi inte kan acceptera. Det finns också risk för att nedskärningarna drabbar de mest utsatta, för vilka det är särskilt svårt att aktivera sig genom tillfälliga jobb.

Utkomstskyddet för arbetslösa är enligt en rapport om grundtryggheten från Institutet för hälsa och välfärd och enligt Europarådets utskott för sociala rättigheter otillräckligt och bör inte försämrats genom ogrundade nedskärningar. Det finns andra sätt att aktivera människor och förbättra sysselsättningen än att skära i utkomstskyddet för arbetslösa. Därför kan vi inte godkänna den nedskärning av utkomstskyddet för arbetslösa som ingår i aktiveringsmodellen.

I stället för sänkta stöd föreslår vi en utveckling av arbets- och näringsbyråernas personliga service, utnyttjandet av lönesubventioner, organisationernas möjligheter att sysselsätta, arbetskraftsutbildningen etc. Till aktiveringsmodellen hör att antalet självriskdagar i början av arbetslösheten minskas från sju till fem vardagar. Vi understöder den ändringen.

*Dags att frysa finansieringen av försöken med valfrihet*

Propositionen om ordnandet av social- och hälsovården väntar i riksdagen på att regeringen ska lämna sin proposition om valfriheten. Enligt de mest optimistiska bedömningarna färdigbehandlas vårdreformen av riksdagen före utgången av vårsessionen 2018. Valfrihetspropositionen har dock ännu inte ens lämnats ut för remiss. Vi menar att det inte bör satsas pengar på försöken med valfrihet i ett läge där servicesystemet också i övrigt är i stort behov av medel. Vi föreslår att det anslag på 100 miljoner euro som reserverats för ändamålet inte beviljas.

***Avvikande mening***

Vi föreslår

*att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.*

Helsingfors 20.10.2017

Tuula Haatainen sd  
Anneli Kiljunen sd  
Kristiina Salonen sd  
Satu Taavitsainen sd

**Utlåtande ShUU 9/2017 rd**  
**Avvikande mening 2 /saf**

**AVVIKANDE MENING 2**

**Motivering**

*Vårdreformens digitala dimension*

Inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde pågår ett flertal stora förändringar som påverkar såväl individens väl som stabiliteten i samhället. En sådan stor omvälvning är social- och hälsovårdsreformen, som fortfarande är under beredning. Också i övrigt står sektorn inför många förändringar.

Sannfinländarna är ytterst bekymrade över det IKT-komplex som utgör en del av kärnan i vårdreformen. Det är bland annat oklart hur mycket de digitala och elektroniska projekten kommer att kosta i framtiden. Anslagen för IKT-projekt är avsevärda. Sannfinländarna kräver att IKT-projekten följs noggrant och att eventuella problem i genomförandet rapporteras omedelbart. För att de sparmål som ställts upp för vårdreformen ska nås, krävs en lyckad implementering av de behövliga IKT-tjänsterna.

*Indexfrysningarna och läkemedelsersättningarna*

Sannfinländarnas utskottsgrupp noterar särskilt att ojämlikheten i samhället har ökat. Bland annat de många indexfrysningarna och nedskärningarna i läkemedelsersättningarna har bidragit till den utvecklingen.

Det har gjorts upprepade stora nedskärningar i läkemedelsersättningarna, och sannfinländarna konstaterar att det inte längre går att göra ytterligare inbesparingar på den fronten. De senaste nedskärningarna har lett till att i synnerhet äldre och sjuka låginkomsttagare som behöver flera olika läkemedel tvingas överväga om de ska köpa läkemedel eller mat. Det får inte vara så att medborgarna måste välja mellan läkemedel och mat. Sannfinländarna anser att nedskärningarna i läkemedelsersättningarna måste omvärderas och återtogs.

*De äldre och äldreomsorgen*

Vi sannfinländare vill att Finland ska bli ett land där ingen behöver vara rädd för att bli gammal. Regeringen tänker ändå spara in på äldreomsorgen på ett sätt som ger allvarliga följder. Det finns kvalitetsrekommendationer som är avsedda att garantera god ålderdom och bättre äldreomsorg. Rekommendationerna sågs över sommaren 2017 och regeringen avser att spara in på kostnaderna för äldreomsorgen genom en ny rekommendation om dimensioneringen av vårdpersonal. Enligt rekommendationen är personaldimensioneringen i intensifierat serviceboende 0,5. Vid dimensioneringen inräknas personal inom ett flertal yrkesgrupper. Sannfinländarna känner oro över vad detta kan leda till. Det finns risk för att majoriteten av dem som arbetar inom äldreomsorgen hör till andra yrkesgrupper än yrkesutbildade personer inom vården. Det kan äventyra patientsäkerheten. Sannfinländarna vill se en ökad patientsäkerhet i landet och kritiserar de åtgärder som hotar äventyra patientsäkerheten, däribland underlåtenheten att i budgeten för 2018 ange

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 2 /saf

indikatorer för patientskador. Sannfinländarna anser det mycket viktigt att bevaka antalet patientskador på riksnivå och att anvisa resurser för att förebygga patientskador.

Vi föreslår därför att vårdardimensioneringen för intensifierat serviceboende ska föreskrivas genom en lag som säkerställer att var och en som behöver det får tillräcklig och professionell äldreomsorg. I den här vårdardimensioneringen kan så kallad stödpersonal inte räknas in. Behovet av stödpersonal ska bedömas separat. Inom äldreomsorgen behövs stödpersonal bland annat för att ordna utevistelse och annan rekreation för äldre. Särskild vikt måste också fästas vid de äldres behov av rehabilitering och fysioterapi. Sannfinländarna känner särskild oro för hemvården för äldre. Allt fler äldre bor hemma med stöd av hemvården, men tvingas vänta ensamma i hemmet oskäligt länge på att få service. Vi menar att resurserna för hemvården i dag är otillräckliga och därför måste utökas.

### *Närståendevårdarna*

I fråga om närståendevården vore det mest ändamålsenliga och skäligen att stödet för närståendevård ändras till skattefri inkomst för närståendevårdaren. Närståendevård är ett tungt arbete, och då befolkningen åldras samtidigt som antalet platser på vårdinrättningarna minskar kommer behovet av närståendevård att öka ytterligare. Närståendevårdarna bär en tung arbetsbörda och arbetar i regel dygnet runt. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid närståendevårdarnas möjligheter att vila ut. Under vårdarnas lagfästa lediga dagar måste den vårdade kunna få plats på en inrättning med tillräckliga vårdresurser. Sannfinländarna föreslår att närståendevårdarnas arbetshälsa bör stödjas exempelvis genom motionstjänster. Varje finländsk närståendevårdare ska ha rätt att kostnadsfritt simma i simhall och få olika motionstjänster.

### *Veteranerna*

Det är många som lyfter fram veteranerna under Finlands hundraårsjubileum. I budgeten för nästa år föreslår regeringen betydligt mindre anslag för veteranerna än vad som anvisats för i år. Samtidigt anvisas extra medel för brådskande socialvård för personer som uppehåller sig illegalt i landet. Det är särskilt oroväckande, eftersom vissa andra centrala funktioner inte får tilläggsanslag. Också med tanke på våra veteraners ålder vore det mer rätt att i militärskadelagen stryka den invaliditetsgrad som avses för dem som skadats eller blivit sjuka till följd av kriget 1939—1945.

### *Forskningen i Finland*

Den statliga basfinansieringen av forskningen har sänkts oroväckande mycket, särskilt under de senaste åren. Det sänker forskningskvaliteten och leder in på ett mycket farligt utvecklingsspår. Det har bedrivits högklassig forskning i Finland och de finländska forskarna har nått stora framgångar och behöver allt stöd också i fortsättningen. Det är av stor vikt att samhället styrs utifrån kunskap. Besluten måste grunda sig på forskningsresultat. Finansieringen av hälso- och socialvetenskaplig forskning bör tryggas särskilt i samband med vårdreformen. Ett nytt budgetmoment bör öppnas för forskningsprojekt på universitetsnivå inom socialvård, socialarbete och socialvetenskaperna. Det är mycket oroväckande att resurser för socialvårdsforskning inte har anvisats i budgeten. För rättssäkerhetens skull måste finansieringen av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och Institutet för hälsa och välfärd tryggas.

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 2 /saf

### *Utanförskap*

I dagens samhälle med den press som människan utsätts för är det inte ovanligt med mentala problem, ensamhet och utanförskap. Många familjer har drabbats av arbetslöshet och fattigdomen hör till vardagen i barnfamiljerna. Barnfattigdomen är ett ämne som har utforskats en hel del i Finland. Hela fem procent av alla barn levde i familjer som är beroende av grundtryggheten 2014, säger Statistikcentralens statistik över inkomstfördelningen ([http://www.stat.fi/artikkelit/2014/art\\_2014-02-26\\_001.html?s=0](http://www.stat.fi/artikkelit/2014/art_2014-02-26_001.html?s=0)). Erfarenheterna av fattigdom sätter sina spår.

Det är angeläget att sörja tillräckligt väl särskilt för de ungas mentala hälsa. Det gäller att lägga vikt vid barnskyddet och se till att bryta den onda cirkel som leder till utslagning. Sannfinländarna är ytterst oroade över att regeringen fortfarande inte avsätter resurser för ett nationellt program för förebyggande av självmord. Vi föreslår att det här viktiga projektet anvisas medel. Projektet tas upp i regeringens spetsprojekt 2, men tyvärr har vi tvingats konstatera att det inte har framskridit.

### *Konsekvensbedömningarna*

Vi föreslår att tillräckliga konsekvensbedömningar måste göras upp i samband med lagberedning och vid planeringen och genomförandet av olika utvecklingsåtgärder. Det måste stå klart för alla vilka konsekvenser regeringens beslut har för allmänheten. Det är i synnerhet helt nödvändigt att bedöma konsekvenserna för barnen. Likaså bör situationen inom barnskyddet bedömas fortgående, och ämnet kräver en utredning. Det är ytterst oroväckande att antalet klienter per socialarbetare blir allt större för varje år. Samtidigt är antalet yrkesutbildade socialarbetare otillräckligt.

### *Vård i livets slut*

Sannfinländarna menar att varje medborgare har rätt till en god och värdig vård i livets slutskede. Vi har i flera år på olika sätt arbetat för en bättre och mer jämlik palliativ vård och vård i livets slutskede. Sannfinländarna välkomnar att regeringen anvisar resurser för att utveckla vården i livets slutskede, men konstaterar samtidigt att medborgarnas rätt och möjlighet att få god vård i livets slutskede i rätt tid måste stärkas ytterligare genom särskild lagstiftning om palliativ vård i livets slutskede.

Social- och hälsovårdsutskottet betonade inte dessa frågor tillräckligt i sitt utlåtande.

### ***Avvikande mening***

Jag föreslår

*att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.*

Helsingfors 20.10.2017

Arja Juvonen saf

**Utlåtande ShUU 9/2017 rd**  
**Avvikande mening 3 /gröna**

**AVVIKANDE MENING 3**

**Motivering**

*Regeringens politik ökar ojämlikheten och fattigdomen*

Sipiläs regering har under hela regeringsperioden drivit en ojämlig politik. Enligt riksdagens utredningstjänst och de ekonomiska experterna har inkomstskillnaderna ökat mellan 2015 och 2018. De disponibla inkomsterna för dem som har de lägsta inkomsterna har sjunkit med upp till en procent under regeringsperioden, samtidigt som regeringens beslut lett till att de som har de högsta inkomsterna får än högre inkomster. Det är en klar skillnad jämfört med föregående regering (2011—2015), som förde en politik som minskade inkomstskillnaderna.

Experterna har under hela regeringsperioden kritiserat regeringen för att den försummar konsekvensbedömningarna. Regeringen bedömer inte tillräckligt väl vilka konsekvenser dess beslut ger för olika socioekonomiska grupper. Också det av regeringen tillsatta rådet för bedömning av lagstiftningen har upprepade gånger anmärkt på detta. Exempelvis har konsekvenserna för barnen och för jämlikheten mellan könen samt konsekvenserna för inkomstfördelningen bedömts bristfälligt. Regeringens frysningar av grundtryggheten och indexen, nedskärningar i studiepenningen och bostadsbidraget samt i ersättningarna för läkemedel och resor drabbar ständigt samma socioekonomiska grupper och de mest utsatta finländarna. Nedskärningarna har ökat behovet av utkomststöd, vilket höjer kostnaderna på annat håll och är det mest oönskade resultat i ett fattigdomspolitiskt perspektiv.

Regeringens budgetproposition nämner inte huruvida det i samband med budgetberedningen har gjorts en samlad bedömning av konsekvenserna för barnen. Propositionen bedömer inte heller hur de ändringar som slår mot barnfamiljer påverkar inkomstfördelningen. Barnombudsmannen konstaterar i sitt yttrande till utskottet att det måste göras en övergripande bedömning av konsekvenserna för barnen om vi vill klarlägga hur de i olika riktningar pekande förändringarna direkt eller indirekt drabbar barnfamiljernas vardag såväl i fråga om deras ekonomi som ifråga om tillgången till tjänster.

Också Centralförbundet för Barnskydd påpekar att regeringens nedskärningar har riktats mot barnfamiljerna, som redan tidigare är i en utsatt ställning. Frysningen av indexhöjningen av barnbidraget, begränsningen av hemvårdsstödet och den subjektiva rätten till dagvård har försvårat många barnfamiljers vardag. När regeringen underlåter att bedöma konsekvenserna av dess beslut för olika befolkningsgrupper, blir de verkliga konsekvenserna för exempelvis barnfamiljer oklara. De olika reformernas inbördes effekter måste bedömas, och reformerna måste utvecklas samlat, såsom bland andra barnombudsmannen och Centralförbundet för Barnskydd kräver i sina yttranden.

Centralförbundet för Barnskydd hänvisar i sitt yttrande till utlåtanden av grundlagsutskottet (GrUU 11/2015 rd och GrUU 12/2015 rd) i vilka det konstateras att den sammantagna effekten av reformer som påverkar barnfamiljerna inte får bli oskälig. Sipiläs regering för en politik som ökar behovet av utkomststöd och leder i praktiken till ökad fattigdom bland barnfamiljer och till att fat-

### **Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 3 /gröna**

tigdomen går i arv. Fattigdom i familjen är en av de största orsakerna till ojämlikhet bland barnen och en central risk med tanke på barnens välfärd och utveckling. Av alla unga som föddes 1987 och får utkomststöd har 72 procent en förälder som fått utkomststöd. Närmare en femtedel, cirka 927 000 personer, av den så kallade hushållsbefolkningen riskerar fattigdom eller utslagning. Enligt inkomstfördelningsstatistiken finns det i Finland 101 000 fattiga barn. Med andra ord är nästan vart tionde barn fattigt.

Enligt barnombudsmannens yttrande slår regeringens begränsning av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik ofta just mot de mest utsatta barnen med åtminstone en förälder som är exempelvis arbetslös. Familjens situation försvåras ytterligare av att barnavdraget slopats i beskattningen. Det minskar barnfamiljernas disponibla inkomster, trots sänkningen av avgifterna för småbarnspedagogik och höjningen av barnbidragets ensamförsörjarförhöjning och de lägsta moderskaps-, faderskaps- och föräldradagpenningarna.

Som det sägs i yttrandet av Centralförbundet för Barnskydd slår en avsevärd del av statsminister Sipiläs regerings ekonomiska anpassningsåtgärder mot de unga barnfamiljerna i form av exempelvis nedskärningar i utbildningen och småbarnspedagogiken. De gröna anser att det inom samtliga politikområden måste vara ett centralt samhällsligt mål att minska fattigdomen bland barnfamiljer och förhindra att barnen växer upp i ett klassamhälle.

Undersökningar visar att en högklassig småbarnspedagogisk verksamhet är ett effektivt sätt att främja barnens välmående och förebygga utslagning. Regeringen bör säkra de resurser som behövs för att garantera en högklassig småbarnspedagogik, personalens arbetshälsa och små gruppstorlekar. Deltagarfrekvensen i småbarnspedagogisk verksamhet är i Finland bland de lägsta i Europa. I synnerhet barnen till lågutbildade föräldrar och invandrare är underrepresenterade.

Utredningar visar att den subjektiva rätten till dagvård jämnar ut social ojämlikhet relaterad till utbildning och inkomstnivå och förebygger att existerande problem fördjupas. Den är en av de viktigaste stödåtgärderna för barnskyddets öppenvård och att begränsa den kan öka kostnaderna för barnskyddet.

Barnets rätt till småbarnspedagogik kan inte vara beroende av föräldrarnas arbetsmarknadsposition. Det handlar i främsta rummet om barnets rättighet, inte föräldrarnas. Men samtidigt stödjer den subjektiva rätten till dagvård familjer, arbetsgivare och i vidare bemärkelse hela samhället. Begränsningen av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik måste slopas, samtidigt som kvaliteten på småbarnspedagogiken samtidigt stärks, vilket föreslås av bland andra Centralförbundet för Barnskydd.

Att öka gruppstorlekarna och minska antalet professionella pedagoger i dagvården försvagar småbarnspedagogikens kvalitet. Att försvaga vårdardimensioneringen ökar ytterligare belastningen på den redan fysiskt och psykiskt tunga, lågavlönade och kvinnodominerade branschen, och försvagar sysselsättningen i branschen. Regeringen har inte gjort en adekvat bedömning av propositionens konsekvenser för jämställdheten eller barnets bästa. Precis som Centralförbundet för Barnskydd påpekar i sitt yttrande är statsbudgeten ett verktyg för att tillgodose barnens rättigheter, och därför bör det göras en heltäckande bedömning av vilka konsekvenser åtgärderna i budgeten har för barnen. I likhet med barnombudsmannen föreslår Centralförbundet för Barnskydd

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 3 /gröna

att det i Finland görs upp en nationell barnstrategi som bygger på FN:s konvention om barnets rättigheter. Det är ett välkommet förslag.

Regeringen måste öka jämlikheten genom att påskynda översynen av familjeledigheterna. Det centrala för översynen är att stärka familjernas välmående och jämlikhet och jämställdheten i arbetslivet, att öka pappornas utnyttjande av familjeledighet och se till att föräldrarna får realistiska möjligheter att jobba deltid.

De största nedskärningarna drabbar de studerande. Regeringen svek sitt utbildningslöfte och skar ned rejält på studiestödet. Som en följd av den slopade indexkopplingen sjunker studiestödets reella värde med tiden. Regeringens studiestödsreform har försvagat jämlikheten i fråga om utbildning och förlängt studietiderna. Nedskärningarna i bostadsbidraget för studerande och i studiepenningen försvagar den sociala cirkulationen och bidrar till att låg utbildningsnivå går i arv. Regeringen har lagt om studiestödssystemet så att studielånet fått ökad tyngd. Ett lånedominerat studiestöd passar inte i dagens värld, där arbetslivet är instabilt och splittrat och inte garanterar fast jobb efter studierna.

De högskolestuderandes låga inkomster är redan i dag den faktor som bromsar upp studierna mest. De studerandes möjligheter att fokusera på studierna har försvagats. När det fattas beslut om studiestöd måste man också räkna in dem som går på andra stadiet och såväl minderåriga som vuxna som bor självständigt samt även de studerande som bor hos sina föräldrar. Studerande med familj blev av med en del av studiepenningen, men fick i stället en försörjarförhöjning. Trots det är deras inkomster nu lägre än före nedskärningen. Till följd av nedskärningarna i studiepenningen och åtstramningen av villkoren för bostadsbidrag sjunker alltså den sammanlagda nivån på studiestödet för studerande med familj — trots försörjarförhöjningen.

### *Frysningarna och nedskärningarna i index måste återtas*

Regeringen Sipilä sänkte nivån på grundtrygghetsförmånerna redan åren 2016 och 2017. Utöver dessa nedskärningar frös regeringen indexhöjningarna av de förmåner som är bundna till folkpensionsindex och konsumentprisindex för åren 2018—2019. Frysningen gäller bland annat folkpensionen, utkomstskyddet för arbetslösa, familjepensionen, fronttillägget och handikappstöden.

Finansministeriet uppskattar att budgetpropositionen för 2018 sänker de disponibla inkomsterna för de två lägsta inkomstdecilerna, medan höginkomsttagarna får ökade inkomster. Räknat i euro sjunker den lägsta inkomstdecilens inkomster med cirka 37 euro om året. Då förmånerna sänkts flera år i rad och levnadskostnaderna stiger allt snabbare blir det allt svårare att klara uppehållet för dem som är beroende av förmåner eller annars utsatta.

I tillväxtcentra försvåras situationen för låginkomsttagarna ytterligare av de snabbt stigande boendekostnaderna. Skattelättnaderna för låg- och medelinkomsttagarna förbättrar inte heller ställningen för dem som är beroende av grundtryggheten. Finland har förbundit sig att i linje med EU2020-strategin minska fattigdomen och att minska antalet människor som riskerar utslagning med 150 000 före 2020. Än så länge har inga nämnvärda framsteg gjorts.

## **Utlåtande ShUU 9/2017 rd** **Avvikande mening 3 /gröna**

Utöver att indexfrysningarna försvagar utkomstmöjligheterna för de mest utsatta ökar de samtidigt beroendet av utkomststöd och bidrar till inkomstfallor som hindrar sysselsättningen. Det har på lång sikt en negativ effekt för utbudet av arbetskraft. Utifrån en totalekonomisk bedömning är det därför motiverat att återta besluten om indexfrysning av grundtrygghetsförmåner.

Indexfrysningarna har också konsekvenser för såväl finansieringen av högskolorna som statsandelarna till kommunerna. Det har lett till att resurserna för utbildning och basservice har minskat och fortsätter att minska. På lång sikt leder indexfrysningarna till att de mest utsatta och de som behöver mycket service får sämre möjligheter. Det hämmar också tillväxten av det nationella kunskapskapitalet.

### *Försöket med basinkomst måste byggas ut*

Vi behöver absolut ett försök med basinkomst. Försöket ger oss en möjlighet att se hur människors liv, sysselsättningen, fattigdomen och näringslivet påverkas av basinkomst.

Regeringens försök med basinkomst är tyvärr mycket begränsat. Målen för regeringens försök med basinkomst begränsar sig till att öka sysselsättningen bland dem som får arbetsmarknadsstöd. Försöket omfattar endast 2 000 finländare. Men basinkomst handlar om mycket mer än så.

Samplet måste utvidgas för att man ska kunna se hur olika grupper påverkas av försöket och vilka effekter det har på människors beteende i varierande livssituationer. Resultaten snedvrids och inskränks när bara en snävt avgränsad grupp deltar i försöket.

Basinkomsten är förtjänt av ett brett upplagt försök, som följer vetenskapliga kriterier och principer för god kunskapsproduktion. Det behövs tillräckligt stora resurser för att försöket ska vara tillräckligt omfattande. Målet bör vara att ta fram generaliserbar information och resultat som kan tjäna som underlag för politiska beslut om fortsatt basinkomst.

Försöket måste utvidgas så att samplet breddas såväl kvantitativt som kvalitativt och täcker in fler kategorier av människor. Ett flertal sakkunnigyttranden stöder en utvidgning av försöket. Anslag bör reserveras för planeringen av en breddning av försöket och det utvidgade försöket bör inledas i början av 2018.

Jag föreslår att moment 33.03.31 ökas med 10 000 000 euro.

### *Nedskärningarna i bostadsbidraget måste återtas*

Vid sidan av arbetslöshet är de höga boendekostnaderna den främsta orsaken till fattigdom särskilt i de större städerna. Många som får bostadsbidrag tar också emot utkomststöd.

Regeringens beslut att flytta bostadsbidraget från hyresindex till levnadskostnadsindex är en nedskärning som slår mot de mest utsatta finländarna. Levnadskostnadsindex utvecklas långsammare än hyresindex, särskilt i de större stadsregionerna. Regeringens linje att frysa nivån för bostadsbidragets maximala boendeutgifter vid 2017 års nivå sänker likaså bostadsbidraget i de större stä-

### **Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 3 /gröna**

derna. Att bostadsbidrag för del av en bostad begränsas till 80 procent av de maximala boendeutgifterna skär ned stödet för de behövande.

De gröna framhåller att utgifterna för bostadsbidrag kan sänkas genom att det byggs tillräckligt många förmånliga hyresbostäder. Regeringens åtgärder gör det svårare för dem som får bostadsbidrag att flytta när de kunde få jobb på annat håll, eftersom den enskildes boendeutgifter ökar ytterligare och incitamentet för att ta det nya jobbet minskar. De gröna föreslår att lagändringen upphävs.

Enligt utredning av statsrådet höjer nedskärningen av bostadsbidraget utgifterna för utkomststöd med 11,6 miljoner euro och bidrar till ökade inkomstfällor.

Jag föreslår att moment 33.10.54 ökas med 28 000 000 euro.

#### *Slopade FPA-ersättningar för privata läkare ger ökat rörelseutrymme*

För närvarande beviljar Folkpensionsanstalten ersättning för arvode, behandling och undersökning hos privata läkare och tandläkare. Den som inte vill köa till offentlig hälsovård kan betala ett högre belopp för besök hos privat läkare, varvid Folkpensionsanstalten återbetalar en del till kunden.

FPA-ersättningar för privatläkararvoden skapar större ojämlikhet i hälsa och delar upp befolkningen i förmögna som anlitar privat vård och mindre bemedlade som anlitar offentlig vård. Samtidigt ökar skillnaderna i hälsa och försämras den offentliga hälso- och sjukvården. Dessutom får alla högre försäkringsavgifter när den privata vården gör extra undersökningar och låter kunderna stå för dyra hjälpmedel.

Vi inser att den föreslagna anslagsminskningen för FPA-ersättningar för besök hos privata läkare ökar trycket på den offentliga hälso- och sjukvården. Vi är likväl övertygade om att de som har råd att anlita privata läkare gör det trots nedskärningen av FPA-ersättningen. FPA-ersättningen för privata läkare är en direkt inkomstöverföring till privata läkarstationer och styr inte i nämnvärd grad människornas beteende. Det är inte alls bra att rika människor har en gräddfil till hälso- och sjukvård.

Jag föreslår att moment 33.30.60 minskas med 30 000 000 euro.

#### *Nedskärningarna i läkemedels- och reseersättningar måste återtå*

Enligt regeringsprogrammet ska läkemedelskostnaderna skäras ner med 150 miljoner euro från och med 2017. Nedskärningarna inleddes redan 2016, och 2017 höjdes självriskan för läkemedelsersättningar till 50 euro. Den läkemedelsspecifika självriskan för läkemedel i den högsta specialersättningsklassen höjdes från 3 euro till 4,50 euro, och den läkemedelsspecifika självriskan efter överskridning av årssjälvriskan från 1,50 euro till 2,50 euro. Självriskan för resekostnader höjdes från 16 till 25 euro.

### **Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 3 /gröna**

Dessa nedskärningar slår hårdast mot sjuka låginkomsttagare och pensionärer. Enligt uppgifter från FPA steg självriskerna för läkemedel för fler låginkomsttagare än höginkomsttagare. Bland människor med de allra lägsta inkomsterna fanns flest som fick sina utgifter höjda med hela 100—200 euro om året. Reseersättningarna sänks särskilt för äldre och personer bosatta i glesbygd.

Ett av de viktigaste målen med läkemedelsförsörjningen är att möjliggöra effektiv, säker, ändamålsenlig och kostnadseffektiv läkemedelsförsörjning för alla behövande. Systemet för läkemedelsersättning bör säkerställa att i synnerhet låginkomsttagare och personer som använder mycket läkemedel får korrekt läkemedelsbehandling. Att skära ned på läkemedelsersättningarna kan ge oanade konsekvenser för såväl folkhälsan som den allmänna jämlikheten. I en välfärdsstat bör ingens hälsa vara beroende av vilka tillgångar man har.

Jag föreslår att moment 33.30.60 ökas med 34 000 000 euro.

#### *Pilotprojekten inom valfriheten*

Regeringen kommer att som ett led i valfrihetslagstiftningen genomföra pilotprojekt inom valfriheten. Riksdagen behandlar lagarna om vårdreformen och landskapsreformen våren 2018, och lagarna avses träda i kraft först sommaren 2018, medan pilotprojekten genomförs enligt den nya valfrihetsmodellen från och med den 1 juli 2018.

Syftet med pilotverksamheten är att göra en bred och övergripande testning av den nya valfrihetsmodellen. Det har i statsbudgeten för 2018 reserverats 100 miljoner euro för pilotprojekten. En del av anslagen används för en breddning av försöken med servicesedel. I budgeten för 2017 reserverades 20 miljoner euro för valfrihetsförsöken.

Eftersom avsikten är att pilotprojekten ska startas först sommaren 2018 och det inte alls är säkert att lagstiftningen hinner behandlas färdigt före det, bör anslaget minskas med 50 miljoner euro.

Jag föreslår att moment 33.60.38 minskas med 50 000 000 euro.

#### *Det behövs satsningar på skyddshem*

Finland har ratificerat Istanbulavtalet som förpliktar att ingripa mer effektivt i diskriminering och våld mot kvinnor. I Finland har var tredje kvinna upplevt våld eller hot om våld i parrelationen. Våld i hemmet är ett hot inte bara mot kvinnor utan också mot många män. Förutom mänskligt lidande orsakar våld mot kvinnor kostnader på över 2 miljarder euro årligen i Finland enligt uppgifter från Europeiska jämställdhetsinstitutet.

Skyddshemmen erbjuder skydd och krishjälp för de som inte kan vistas i sina hem på grund av omedelbart våld eller hot om våld. Alla som söker hjälp i en sådan situation bör få det så snabbt som möjligt, för bara på så sätt kan man effektivt bryta en våldsspiral.

Antalet skyddshemsplatser i Finland motsvarar inte Europarådets rekommendation och inte heller det verkliga behovet.

**Utlåtande ShUU 9/2017 rd**  
**Avvikande mening 3 /gröna**

Enligt en uppskattning tvingas skyddshemmen varje år avvisa cirka en fjärdedel av alla som söker hjälp hos dem. Det faktiska antal som inte får plats i ett skyddshem är större, för i många fall får inte heller barnen till den hotade personen plats.

Institutet för hälsa och välfärd har uppskattat att ett heltäckande nätverk av skyddshem skulle kräva ett anslag på ungefär 40 miljoner euro per år. I synnerhet i storstäderna är behovet av platser akut. Skyddshemsnätet borde täcka in hela landet bättre eftersom långa avstånd kan hindra behövande från att söka hjälp.

Jag föreslår att moment 33.60.52 ökas med 3 000 000 euro.

Denna avvikande mening ingår i de grönas alternativa budget.

***Avvikande mening***

Jag föreslår

*att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.*

Helsingfors 20.10.2017

Outi Alanko-Kahiluoto gröna

**Utlåtande ShUU 9/2017 rd**  
**Avvikande mening 4 /vänst**

**AVVIKANDE MENING 4**

**Motivering**

***1. Slopa indexfrysningarna av de sociala förmånerna***

Budgetpropositionen innebär att tyngdpunkten för den sociala tryggheten fortsatt förskjuts i riktning mot utkomststödet, som är avsett att vara ett tillfälligt stöd som utnyttjas i sista hand. Regeringen fortsätter frysningen av de till folkpensionsindex bundna förmånerna och av indexfrysningen för bostadsbidraget.

Indexfrysningen betyder att köpkraften i fråga om grundtrygghetsförmånerna sänks med 0,9 procent 2018. I grunddelen till utkomststödet och i veteranförmånerna kompenseras indexfrysningen genom en nivåhöjning, och i garantipensionen görs en något större höjning. Det är positivt att minimibeloppen för sjuk- och föräldradagpenningarna och rehabiliteringspenningen höjs, vilket syftar till att minska behovet av utkomststöd.

Nivån på grundtrygghetsförmånerna är dock alltför låg i förhållande till såväl utkomststödet som en skälig minimikonsumtion. Nivån för grundtryggheten har bedömts vara låg redan före de indexfrysningar som avtalades i en bilaga till regeringsprogrammet. År 2016 beräknades grundtryggheten täcka 71—102 procent av konsumtionen för en ensamboende i hyresbostad, beräknat utifrån en skälig minimibudget. Indexfrysningarna har bara till viss del påverkat hur väl grundskyddet räcker till, eftersom de som är helt beroende av grundtrygghetsförmånerna, bortsett från pensionärerna, i praktiken måste söka utkomststöd.

Med låginkomsttagare avses de som bor i hushåll vars disponibla penninginkomster per konsumtionsenhet ligger på mindre än 60 procent av den nationella medianinkomsten. Sedan 2015 har förändringarna i inkomstöverföringarna påverkat inkomsterna negativt, men låginkomstandelen har inte ökat, eftersom förändringarna i sysselsättningen och befolkningsstrukturen samtidigt har haft en gynnsam effekt.

Indexfrysningarna och övriga förändringar i inkomstöverföringarna har sedan 2015 märkbart försämrat ställningen för dem som redan har låga inkomster. Indexfrysningarnas konsekvenser för inkomstfördelningen bör alltid granskas på längre sikt och utifrån hur konsekvenserna slår mot vissa grupper.

Vänsterförbundets riksdagsgrupp kräver att indexfrysningen av grundtrygghetsförmånerna slopas. Vänsterförbundet menar att indexjusteringarna av folkpensionen och garantipensionen i fortsättningen ska göras enligt den permanenta lagstiftningen. Det bör alltså säkerställas att de lägsta pensionerna justeras varje år åtminstone i samma grad som förändringarna i prisnivå, och att index enbart bör ha höjande effekt på de lägsta pensionerna. Indexhöjningar räcker dock inte för att råda bot på problemet med alltför låga inkomster, utan det behövs också nivåhöjningar av beloppen.

**Utlåtande ShUU 9/2017 rd**  
**Avvikande mening 4 /vänst**

**2. Fattigdomen bland pensionärer måste elimineras**

Vänsterförbundet menar att pensionspolitiken måste främja pensionärernas jämlikhet, garantera alla pensionärer en tillräcklig utkomst och säkerställa att pensionssystemet fungerar nu och i framtiden. För närvarande kämpar en stor del av landets kring 1,5 miljoner pensionärer med att få inkomsterna att räcka till. Nästan två tredjedelar av dem får mindre än 1 500 euro i månaden i pension, och cirka 340 000 pensionärer har en pension på mindre än 1 000 euro. Drygt 100 000 pensionärer lever enbart på folkpension, och mer än en tredjedel får folkpension och en liten arbetspension.

Till följd av de beslut som statsminister Sipiläs regering fattat har köpkraften för nästan alla pensionärer försvagats. Regeringspolitiken har helt tydligt ökat fattigdomen bland pensionärer. Proportionellt sett mest förlorar de vars pension är under tusen euro i månaden. Till den gruppen hör 340 000 pensionärer. Exempelvis sjönk garantipensionen år 2017 från 767 till 760 euro till följd av indexnedsänkningen. Det betyder en försämring av köpkraften med 1,9 procent.

Pensionärernas ekonomi påverkas inte bara av pensionens storlek utan också av hur höga boendeutgifterna, läkemedels- och reseersättningarna och klientavgifterna inom social- och hälsovården är. Dagens regering har dels sänkt folkpensionen och läkemedels- och reseersättningarna, dels höjt klientavgifterna. Det påverkar framför allt dem som får ålderspension och lider mycket av olika sjukdomar. De här nedskärningarna måste återtassas.

Vänsterförbundets riksdagsgrupp menar att låginkomstpensionärernas ställning måste förbättras genom en märkbar höjning av folkpensionen och garantipensionen. Båda pensionsformerna bör genast från och med början av nästa år höjas med minst 50 euro per månad.

Regeringen bör också börja bereda en ansenligare höjning av folkpensionen och garantipensionen. Det kunde göras stegvis under några år. Målet måste vara att ingen får en pension på under tusen euro i månaden.

Vi menar att samordningen av små arbets- och folkpensioner måste ses över så att låginkomstpensionärernas ekonomi stärks. Som en omedelbar åtgärd föreslår vi att den koefficient som minskar folkpensionen sänks, så att en ökning av arbetspensionen med en euro sänker folkpensionen med 40 cent i stället för med dagens 50 cent.

Efter en sådan reform skulle ekonomin förbättras för alla som får både arbetspension och folkpension, och fler arbetspensionstagare skulle dessutom få rätt också till folkpension. Reformen skulle kosta cirka 310 miljoner euro.

Vi anser att pensionsskyddet och den sociala tryggheten måste utvecklas i en mer individuell riktning i stället för att fokusera på familjer och hushåll. Dagens familje- och hushållsbaserade modell är problematisk också med avseende på likabehandlingen av medborgarna. Folkpensionens makeavdrag bör avskaffas.

## **Utlåtande ShUU 9/2017 rd** **Avvikande mening 4 /vänst**

Pensionärer som lever i parförhållande får lägre folkpension (557,79 euro i månaden) än ensamboende (628,25 euro i månaden). År 2016, före regeringens senaste nedskärningar, var siffrorna cirka 5 euro (parförhållande) och 6 euro (ensamboende) högre.

För att minska fattigdomen bland pensionärer föreslår vi att garantipensionen höjs med 35 euro utöver den höjning på 15 euro som föreslås i budgetpropositionen för 2018 och att folkpensionen höjs med 50 euro för full pension.

### **3. Försämringarna i de arbetslösas ekonomi**

#### *3.1. Slopa de arbetskraftspolitiska karenstiderna*

Arbetskraftspolitiken får inte vara ett medel för att bestraffa arbetslösa som ägnar sig åt frivillig verksamhet eller tar egna initiativ. Tvärtom ska den uppmuntra till sådant. Sanktionspolitiken tvingar människor att söka utkomststöd. Utkomstskyddet för arbetslösa måste göras tydligare, så att folk inte behöver fastna i byråkratikvarnen. Ju mer villkoren för utkomstskyddet för arbetslösa stramas åt, desto fler blir sanktionerna i form av karenstider. En arbetslös arbetssökande som påförts karens tvingas ty sig till utkomststöd i upp till tre månader.

Vänsterförbundet föreslår att de arbetskraftspolitiska karenstiderna slopas helt. Däremot kan utbetalningen av arbetslöshetsförmåner avbrytas om den arbetslöse inte längre uppfyller villkoren för att få utkomstskydd för arbetslösa. Utbetalningen av arbetslöshetsförmån inleds omedelbart på nytt när den arbetslöse återigen uppfyller villkoren. Ändringen kräver en övergripande revidering av lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa. Arbetslösa arbetssökande upplever att arbetskraftspolitiken är godtycklig och bestraffar aktiva arbetssökande. Det är förlegat att bestraffa arbetslösa arbetssökande för all annan verksamhet än löneanställning. I stället borde man uppmuntra de arbetslösa att utveckla sin kompetens och aktivera sig på annat sätt.

#### *3.2. Slopa väntetiderna i anknytning till aktiveringsmodellen*

Regeringen föreslår i en proposition (RP 124/2017 rd) att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att det betalas arbetslöshetsförmån för 65 utbetalningsdagar sänkt med 4,65 procent, om personen inte under de 65 föregående utbetalningsdagarna har visat aktivitet genom att vara i arbete under den arbetstid som krävs för en kalendervecka som motsvarar arbetsvillkoren eller inom företagsverksamhet tjänat in motsvarande inkomst eller under fem dagar deltagit i en selsättningsfrämjande service under de nämnda 65 dagarna.

Denna så kallade aktiveringsmodell ökar karenstiden med i genomsnitt en dag per månad. År 2016 fick cirka 337 000 personer inkomstrelaterad dagpenning, 81 600 personer grunddagpenning och 306 500 personer arbetsmarknadsstöd. Effekten av en förmånsdag på den förmån som utbetalas är 4,65 procent. Om kravet på aktivitet inte blir uppfyllt är effekten på förmånen för den som får grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd utan förhöjningsdelar cirka 32,40 euro i månaden. Stödet per månad minskar således från cirka 697 till 664 euro. För den som får inkomstrelaterad dagpenning är effekten i genomsnitt cirka 66 euro, vilket betyder att dagpenningen minskar från uppskattningsvis 1 420 till 1 353 euro i månaden. För den som får inkomstrelaterad dagpenning beror effekten på inkomsterna före arbetslösheten. Vid en inkomst på 1 000 euro före ar-

## **Utlåtande ShUU 9/2017 rd** **Avvikande mening 4 /vänst**

betslösheten är effekten cirka 38 euro, vid en inkomst på 2 000 euro ungefär 58 euro och vid en inkomst på 3 000 euro cirka 78 euro i månaden när eventuella höjningsdelar inte beaktas.

Aktiveringsmodellen försätter de arbetssökande i en ojämlig ställning beroende på den sökandes hemort och yrke. Modellen beaktar inte den sökandes jobbsökningsinsatser eller bristen på arbetstillfällen och tjänster. Modellen skapar inte nya arbetstillfällen och uppmuntrar inte heller i sig de arbetssökande att snabbare hitta jobb. Om det helt enkelt inte finns jobb att få, kan nedskärningen i arbetslöshetsdagpenningen inte främja sysselsättningen oberoende av hur aktiv eller motiverad den arbetslöse är. Alla arbetslösa har inte heller samma förutsättningar att hitta sysselsättning. Det tar ofta längre tid än normalt för partiellt arbetsföra, personer med funktionsnedsättning och äldre arbetslösa att hitta jobb. Aktiveringsmodellen innebär att de bestraffas särskilt hårt.

Dessutom föreslår regeringen att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att självrisktiden förkortas från sju till fem dagar. Det gäller den så kallade initialsjälvriskan. Det betyder att arbetslöshetsförmån betalas efter det att personen varit arbetslös arbetssökande hos arbets- och näringsbyrån under en tid som motsvarar sammanlagt sju fulla arbetsdagar under en period av högst åtta på varandra följande kalenderveckor. Initialsjälvriskan påförs en gång för varje maximitid för arbetslöshetsdagpenning. Regeringen föreslår nu att denna initialsjälvrisk förkortas från sju till fem dagar. Vänsterförbundet understöder detta.

I våra budgetmotioner föreslår vi att de nedskärningar i arbetslöshetsersättningarna som följer av att aktiveringsmodellen införs 2018 återtars (dvs. att aktiveringsmodellens självriskdagar slopas, vilket betyder att anslagen bör höjas enligt följande: 18 miljoner euro för arbetsmarknadsstöd, 3 miljoner euro för grunddagpenning och 16 miljoner euro för inkomstrelaterad ersättning).

### ***4. Finansieringen av skyddshemmen måste tryggas***

Vänsterförbundets riksdagsgrupp föreslår genom en budgetmotion att det av regeringen föreslagna anslaget på 4 miljoner euro för skyddshemmen 2018 utökas med ytterligare 6 miljoner euro, så att Finland snabbare kan fullgöra de förbindelser som föranleds av Istanbulkonventionen, som också Finland ratificerat. Konventionen trädde i kraft den 1 augusti 2015. I samband med ratificeringen förutsatte riksdagen att staten ska satsa på att fullfölja de skyldigheter som konventionen för med sig. Den kräver att offer för våld i hemmet och i nära relationer ska kunna få hjälp avgiftsfritt dygnet runt.

### ***5. Vårdardimensioneringen inom hemvården och det intensifierade serviceboendet***

Social- och hälsovårdsministeriet och Finlands Kommunförbund gav i juni 2017 en ny kvalitetsrekommendation för att trygga ett bra åldrande och förbättra servicen. Rekommendationen förenhetligar bland annat personaldimensioneringen så att samma krav ställs på såväl offentliga som privata tjänsteleverantörer. Dimensioneringen för den personal som deltar i vården och omsorgen om de äldre följer nu lösare villkor. Kommunernas utgifter beräknas minska med 16,5 miljoner euro, och i statsandelen för basservice görs en motsvarande minskning på 4,2 miljoner euro.

Enligt ett sakkunnigttrande har ändringarna i kvalitetsrekommendationen redan lett till att färre utbildade yrkespersoner arbetar inom äldreomsorgen och till att vårdkvaliteten försämrats samt

**Utlåtande ShUU 9/2017 rd**  
**Avvikande mening 4 /vänst**

till att klientsäkerheten äventyras allvarligt. Med stöd av statliga anvisningar har alltså kommunerna sänkt nivån på personaldimensioneringen och ändrat utbildningskraven för yrkespersonerna inom branschen samt sett till att anställda inom äldreomsorgen i stället lyfter utkomstskydd för arbetslösa.

I praktiken är dimensioneringen inom vårdarbetet nu som minst på 0,32—0,38, vilket betyder att en utbildad vårdare sköter tre klienter. När man i personaldimensioneringen räknar in det stödjande arbetet, exempelvis att gå ut med klienten eller leverera måltider, minskar resurserna för det egentliga omsorgsarbetet. Med andra ord betyder det färre utbildade vårdare.

Vänsterförbundets riksdagsgrupp föreslår att det i lag föreskrivs om ett minimum för vårdardimensioneringen och att personalen får lagfäst rätt att anonymt underrätta tillsynsmyndigheterna (Valvira och regionförvaltningsverken) om brister i äldreomsorgen. Personaldimensioneringen måste fastställas utgående från den utbildade personalen, och det ska finnas minst 0,5 utbildade yrkespersoner per två klienter.

**6. Forskningen vid Institutet för hälsa och välfärd måste tryggas**

Budgetfinansieringen av Institutet för hälsa och välfärd minskar under perioden 2015—2018 med sammanlagt 19,7 procent. När man beaktar de nya uppgifter som institutet anvisats minskar dock anslagen reellt med 26,8 procent under samma period. Utvecklingen äventyrar forskningen inom social- och hälsovårdsområdet och den samhällspolitiska forskningen samt gör det svårare för institutet att klara av sina uppgifter.

Vänsterförbundets riksdagsgrupp föreslår genom en budgetmotion att 2018 års omkostnadsanslag till Institutet för hälsa och välfärd höjs med 13 miljoner euro.

***Avvikande mening***

Jag föreslår

*att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.*

Helsingfors 20.10.2017

Aino-Kaisa Pekonen vänst

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 5 /sv

### AVVIKANDE MENING 5

#### Motivering

##### *Allmänt*

Det ekonomiska läget i Finland är just nu bättre än på många år. Regeringen har likväl mycket arbete framför sig, särskilt när det gäller att höja sysselsättningen. Det är endast genom arbete vi kan finansiera vårt välfärdssamhälle och sörja för de svagaste, barnen, de unga och pensionärerna. Regeringen säger att sparåtgärderna är förbi och det nu ska satsas på ökad sysselsättning. Vill vi höja sysselsättningsgraden är det viktigt att vi vågar satsa på en revidering av familjeledigheterna. Ett lätt ytskrap räcker inte om vi verkligen vill främja jämställdheten och skapa fler jobb. Men regeringen måste samtidigt sörja för dem som inte är med i arbetslivet. Också låginkomsttagarna, exempelvis pensionärerna och ensamförsörjarna, måste få del av den ekonomiska tillväxten. Vårdreformen, den viktigaste reformen under de närmaste åren, väcker fortfarande frågor om hur man ska lyckas integrera tjänsterna och skapa fungerande vårdkedjor.

##### *Social- och hälsovårdsreformen*

Social- och hälsovårdsreformen ska förbättra de offentliga finanserna, göra serviceinsatserna mer klientorienterade och generera smidigare vårdkedjor. Samtidigt ska större fokus läggas på förebyggande arbete, digitalisering av tjänster och integrering av datasystem. Det är en välkommen utgångspunkt, men reformen avancerar dock bara på landskapsreformens och den dyra specialistvårdens villkor, medan förebyggande insatser och socialt arbete har kommit i skymundan. Regeringen tänker bygga upp en ny förvaltningsnivå, trots att tanken var att social- och hälsovårdsreformen skulle bli kund- och patientorienterad. Alla måste garanteras god vård på rimligt avstånd från sitt hem, och oberoende av modersmål. Målet med reformen måste vara att skapa så jämlik och högkvalitativ vård som möjligt och med fungerande vårdkedjor. Därför behöver vi också i fortsättningen tillräckligt många sjukhus med jour dygnet runt för att befolkningens behov ska tillgodoses på samma villkor i hela landet. Regeringen bör också omvärdera jourkravet, så att små och privata sjukhus i fortsättningen kan utföra dagkirurgiska åtgärder som kräver mer än lokalbedövning. Närhetsaspekten och närsvaret får inte glömmas bort. Än så länge har regeringen inte levererat någon ordentlig konsekvensbedömning av hur de språkliga rättigheterna ska tillgodoses i samband med reformen. Också efter reformen måste finländarna kunna lita på att de får vård och omsorg på våra nationalspråk, finska och svenska, och att servicen fungerar på ett praktiskt plan.

##### *Fler kvinnor i arbetslivet genom reform av hemvårdsstödet och familjeledigheterna*

Regeringen har äntligen insett hur viktigt det är med en revidering av familjepolitiken om vi vill höja sysselsättningen och stärka jämställdheten. Dagens system gör att löne- och pensionsskillnaderna ökar mellan kvinnor och män och de hindrar en jämlik karriärutveckling. Statistiken talar sitt tydliga språk: sysselsättningsnivån är betydligt högre bland unga kvinnor i alla andra nordiska länder än hos oss i Finland. Svenska riksdagsgruppen menar att reformen måste göras omsorgsfullt vilket också kräver finansiella satsningar. I annat fall är risken att reformen endast blir

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 5 /sv

ett lätt skrap på ytan. Vår modell för revidering av familjeledigheterna är tredelad. Familjeledigheterna revideras enligt 6+6+6-modellen, som ersätter dagens inkomstbundna moderskaps-, faderskaps- och föräldraledigheter. Sex månader avsätts för mamman, sex månader för pappan, och sex månader kan föräldrarna dela upp fritt mellan sig. Det förlänger familjeledighetens inkomstbundna del till sammanlagt 12 månader för den ena föräldern. Maximilängden för hemvårdsstödet förkortas till 13 månader. Familjerna ges rätt att flexibelt välja när det förkortade hemvårdsstödet utnyttjas när barnet är litet. I det stora sammanhanget betyder det att hemvårdsstödet — om det utnyttjas oavbrutet genast efter föräldraledigheten — maximalt kan utnyttjas fram till dess att barnet fyller 2 år och 7 månader. Alla barn över tre år garanteras fyra timmar avgiftsfri småbarnspedagogisk verksamhet per dag. I Finland deltar endast cirka 75 procent av barnen i småbarnspedagogisk verksamhet, vilket är betydligt färre än i de övriga nordiska länderna och i många andra OECD-länder. Fyra timmars kostnadsfri småbarnspedagogik per dag innebär att dagvårdsavgifterna sjunker över lag och att bidragsfällorna minskar. Det betyder också större flexibilitet i samordningen av familjelivet och arbetslivet. Dessutom förbättras möjligheterna att ta emot deltidjobb.

Enligt riksdagens utredningstjänst skulle vår modell kosta cirka 277 miljoner euro. Reformen är likväl nödvändig, eftersom den underlättar kvinnornas sysselsättning och återgång i arbete, möjliggör deltidarbete och ökar pappornas medverkan i vården av barnen. Genom att satsa på ett jämlikt familjeledighetssystem investerar vi samtidigt i framtiden och i familjernas välfärd.

### *Ensamföräldrar*

Barnfattigdomen breder ut sig i vårt land. Samtidigt som den allmänna inkomstnivån stiger, ökar fattigdomen bland barnfamiljerna. På tjugo år har antalet barn i låginkomstfamiljer nästan tredubblats. Barnfattigdomen är vanligast i familjer med ensamföräldrar; hela 20 procent av dem är låginkomsttagare. Universella transfereringar och tjänster hör till de viktigaste verktygen för att bekämpa barnfattigdomen. Nedskränningar i bidragen är en stor risk för barnfamiljernas ekonomi eftersom det är framför allt ensamföräldrarna som påverkas. Regeringen avsätter enligt budgetpropositionen 9,5 miljoner euro för en höjning av barnbidragets ensamförsörjartillägg. Det gör cirka fem euro i månaden. Svenska riksdagsgruppen föreslår en höjning av tillägget med 11,7 miljoner euro. Höjningen blir då 6,20 euro i månaden, det vill säga en ökning från 48,55 till 54,75 euro i månaden.

Som det är nu påverkas utkomststödet belopp av ensamförsörjartillägget till barnbidraget. Och i synnerhet ensamförsörjarna och deras familjer är beroende av utkomststödet. Det nuvarande utkomststödet leder till att ensamförsörjartillägget i själva verket inte ger de mest behövande någon som helst ekonomisk nytta. För att de allra fattigaste ensamförälderhushållen ska ha nytta av ensamförsörjartillägget måste kopplingen till utkomststödet slopas. Så skulle inte utkomststödet belopp påverkas av tillägget.

Jag föreslår ett tilläggsanslag på 11 700 000 euro för barnbidragets ensamförsörjartillägg och ett tilläggsanslag på 13 800 000 euro för utkomststödet.

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 5 /sv

### *Åtgärder för att minska fattigdomen bland pensionärerna*

Fattigdomen bland pensionärer är ett allvarligt problem som hotar förvärras till följd av arbetslösheten och snuttjobben. Över hälften av landets pensionär lever på arbetspension. Samtidigt får närmare 700 000 pensionärer en liten arbetspension och därtill folkpension eller enbart folkpension eller garantipension. Särskilt kvinnorna är utsatta och får lägre pensioner än männen. Fattigdomen bland pensionärer motverkas bäst genom att höja de allra lägsta pensionerna, sänka serviceavgifterna och justera diverse avgiftstak, eftersom exempelvis läkemedlen kan utgöra en mycket stor utgiftspost för låginkomsttagare. Ingen ska behöva vara tvungen att välja mellan mat och mediciner, utan pensionen måste garantera en rimlig levnadsstandard. Det är bra att regeringen höjer garantipensionen, men på grund av indexfrysningar och höjningar av andra avgifter lyckas höjningen inte tillräckligt stärka ekonomin för de allra mest utsatta pensionstagarna. Svenska riksdagsgruppen föreslår därför att garantipensionen höjs med ytterligare 10 euro utöver den höjning som regeringen redan föreslagit. Därmed skulle garantipensionen uppgå till 785,27 euro i månaden 2018.

Jag föreslår därför att det reserveras ett tilläggsanslag på 12 000 000 euro för höjning av garantipensionen.

### *Gör den inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen mer motiverande genom höjd nivå och kortare utbetalningstid*

Finland måste höja sin sysselsättningsnivå eftersom vi behöver fler som jobbar för att få statsfinanserna i balans och för att trygga välfärdsstaten. Sysselsättningsnivån har visserligen stigit, men vi är fortfarande långt från det mål regeringen satte upp. Därför måste vi nu ta till alla tillgängliga medel. För högre sysselsättning behöver enskilda anställda stöd, framför allt när de av en eller annan anledning måste sluta jobba. I det läget behövs det både rehabiliterande verksamhet och fortbildning, men också ekonomiska incitament för att det ska löna sig att arbeta. Vår arbetsmarknad har redan länge haft ett matchningsproblem, det vill säga vi har både hög arbetslöshet och samtidigt svårigheter att tillsätta lediga platser. Långtidsarbetslösa bollas mellan myndigheterna i stället för att man tar tag i saken och kommer med konkreta sysselsättningsåtgärder. De arbetslösa måste få aktiva sysselsättningsåtgärder på arbets- och näringsbyråerna genast när de förlorat jobbet eller har permitterats. Samtidigt måste staten motivera de arbetslösa att själva vara aktiva. Det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa måste alltså bli mer motiverande genom att dagpenningen höjs och utbetalningstiden samtidigt förkortas. Danmark har goda erfarenheter av en sådan modell. Undersökningar i Finland visar att största delen av de som får ett nytt jobb får det genast i början eller i slutet av den tid de har rätt till dagpenning. Vi är övertygade om att den föreslagna modellen sporrar människor att snabbare återgå till arbetslivet. Modellen sänker också arbetslöshetsutgifterna med 40 miljoner euro.

### *Längre arbetsliv*

Regeringen vill höja konkurrenskraften genom att minska arbetsmarknadens kostnader och förlänga arbetslivet i början, i mitten och i slutet. Finländarna borde arbeta lite mer och lite längre. För att det ska lyckas måste vi satsa också på arbetshälsan. Professor Guy Ahonen har i en rapport konstaterat att samhället förlorar upp till 25 miljarder euro per år på grund av sjukpensioner, sjuk-

## Utlåtande ShUU 9/2017 rd Avvikande mening 5 /sv

frånvaro och olycksfall i arbetet. Med satsningar på arbetshälsa och rehabilitering kan samhället spara miljarder och samtidigt ge människor större livskvalitet. Att spara in på rehabiliteringen blir dyrt för samhället.

Jag föreslår därför att det reserveras ett tilläggsanslag på 10 000 000 euro för arbetsrelaterad rehabilitering.

### *Rehabilitering av veteraner*

Krigsveteraner har gjort en stor insats för vårt land och självständigheten. I dag är antalet krigsveteraner cirka 17 000. Medelåldern bland dem är 91 år. Under de senaste åren har anslagen minskat eftersom de kvarlevande veteranerna blivit färre. Veteranorganisationerna har dock uttryckt allvarlig oro gällande de otillräckliga anslagen. Det gäller såväl rehabiliteringen av veteraner som servicen i hemmen. Eftersom antalet äldre veteraner ständigt minskar är det motiverat att slopa systemet med ersättningar som bygger på invaliditetsprocent. Däremot bör alla veteraner erbjudas tjänster som grundar sig på en individuell bedömning av behovet av rehabilitering och andra tjänster. Finland firar i år 100 år av självständighet. Det är en anledning till att satsa på våra veteraner. På så sätt kan vi visa vår respekt för dem som kämpat för vår självständighet.

Jag föreslår därför ett tilläggsanslag på 10 000 000 euro för rehabilitering av krigsveteraner och för att helt slopa gränserna för invaliditetsgrad för skadade krigsinvalider.

### *Skyddshemmen hjälper våldsoffer*

Våldet mot kvinnor är en av grävsta kränkningarna av de mänskliga rättigheterna som förekommer i Finland. Våldet har långtgående ekonomiska, sociala och hälsomässiga konsekvenser för såväl barn som familjer. Finland har ratificerat Istanbulkonventionen som syftar till att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor och våld i hemmen. För Finlands del trädde konventionen i kraft den 1 augusti 2015. Konventionen förpliktar parterna att bekämpa våld mot kvinnor och våld i hemmet. För att nå upp till konventionens mål krävs en omfattande, helgjuten, samordnad och tvärsektorieell aktionsplan. Ett av målen är att säkerställa att våldsoffer får plats på skyddshem och att det i linje med rekommendationen ska finnas en skyddshemsplats per 10 000 invånare. I dag har vi 23 skyddshem med totalt 143 platser. Rekommendationen är 500 platser. Det finns i dag inte tillräckligt med platser för alla behövande. Istanbulkonventionen förpliktar Finland att inrätta fler skyddshem.

Jag föreslår därför att det reserveras ett tilläggsanslag på 11 000 000 euro för skyddshem. Det gör det möjligt att inrätta 18 nya skyddshem med 126 platser.

### *Asylsökandes rättigheter*

Blivande mödrar som får asyl i Finland har rätt att få mammalådan, men de kvinnor som fortfarande väntar på asylbeslut får inte mammalådan. Det är självklart att de som väntar på beslut har minst lika stort behov av hjälp och stöd för sitt nyfödda barn. Vid kriser och katastrofer är barnen extra utsatta. Behandlingen av ansökningarna kan fortfarande ta lång tid och om besluten överklagas hos förvaltningsdomstolen förlängs väntetiden med åtskilliga månader. Mammalådan är

**Utlåtande ShUU 9/2017 rd**  
**Avvikande mening 5 /sv**

ett enkelt och konkret sätt att hjälpa de mödrar som väntar på asylbeslut och deras nyfödda barn. Antalet asylansökningar har visserligen minskat sedan toppåret, men det kan ändå varje år komma tusentals asylsökande till Finland. Därmed kommer det också att födas barn under processen. Genom en liten satsning kan vi hjälpa de mest utsatta, det vill säga kvinnorna och barnen.

Jag föreslår därför att det reserveras ett tilläggsanslag på 400 000 euro för mammalåda till asylsökande.

***Avvikande mening***

Jag föreslår

*att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.*

Helsingfors 20.10.2017

Veronica Rehn-Kivi sv